

KATEDRA ARCHEOLOGIE UHK
POSUDEK Oponenta k diplomové práci

Autor: **Dominika Schmidtová**

Titul: Artefakty středoevropské provenience starší doby železné v italském prostředí v kontextu s absolutně datovatelnými nálezy

Rok: 2018

Počet stran (příloh): 56 (vlastní text), 33 stran soupisu, 17 stran obrazových příloh, 13 stran bibliografie

Oponent práce: Mgr. Tomáš Mangel, Ph.D.

Vyjádření:

Předložená práce se zaměřuje na zhodnocení halštatských a časně laténských artefaktů transalpinské provenience nalezených v uzavřených kontextech pocházejících ze (severo) italského prostředí a zároveň absolutně datovaných předměty středomořské provenience (zejména attickou keramikou). Cílem práce je na základě vytvořeného soupisu ověřit či korigovat dataci reineckovského systému užívaného pro relativní chronologii ve středoevropském prostoru. Základním východiskem je přehledně strukturovaný katalog zahrnující 71 položek, které se staly předmětem další analýzy.

Práce samotná má standardní strukturu. Po úvodu, v němž je prostor věnován zejména geografickému a chronologickému vymezení práce následuje několik kapitol, v nichž se autorka věnuje problematice dálkových kontaktů mezi Itálií a střední Evropou; představen je současný pohled na otázku komodit, průběh obchodních tras, chronologii i na elementární otázky spojené s přítomností Keltů v italském prostoru. Značný prostor je věnován též dějinám bádání, kde je představen především vývoj studia keltské problematiky v Itálii a problematiky dálkových kontaktů. Vhodné by bylo zařadit též téma využívání italských halštatských a laténských nálezů při formování absolutně chronologických systémů, které ovšem zůstala zcela opominuto, ačkoli se zadáním práce úzce souvisí.

Následující kapitola představuje metodologickou přípravu. Čtenář je podrobně seznámen se způsobem výstavby katalogu a s historicko-archeologickou metodou, jež by se mělas stát hlavním nástrojem následujícího vyhodnocení. Součástí stati je též stručná kritika pramenů a medailonky jednotlivých lokalit. Ty mají v práci rozhodně své místo, nicméně by je bylo vhodnější vyčlenit do samostatné kapitoly.

Následuje kapitola vyhodnocení, kde jsou po celkovém statistickém zhodnocení souboru postupně sumarizovány informace k jednotlivým nálezovým kategoriím považovaným za transalpinské importy. Představen je jak současný pohled na jejich chronologii, tak na jejich předpokládané či prokázané provenience. Z uvedených informací je zřejmé, že autorka musela zvládnout práci s celou řadou cizojazyčných textů, které dokázala vhodně vytěžit a využít. Typologicko-chronologický rozbor je proveden na vysoké úrovni a nelze k němu vznést téměř žádné výhrady. I přesto je ovšem k této části textu nutno učinit tři zásadní poznámky: 1) Podle mého názoru by nálezové kategorie předpokládané transalpinské provenience, stejně tak jako byly analyzovány z pohledu relativně chronologických systémů, měly být zevrubně rozebrány v kontextu doprovodných artefaktů středomořského původu, o něž se opírá absolutní datování souvisejících kontextů. Výsledky pak mohly být komparovány a podrobeny dílčí diskusi pro každou kategorii, což by ostatně mělo být hlavním smyslem celé práce. Tyto kroky v práci ovšem, až na stručné a obecné seznámení s řeckou keramikou v úvodních kapitolách, schází a jednotlivé datace jsou vesměs pouze konstatovány. 2)

součástí vyhodnocení jsou některé kategorie a nálezy (např. pseudoantropomorfní mečíky, meče, kruhový šperk), které ovšem scházejí v soupisu a byly tedy patrně z analýz z nějakého důvodu vyloučeny. Z toho plyne, že zde autorka představuje veškeré zaalpské importy, nikoli pouze ty z absolutně datovaných kontextů. To je jistě legitimní, předměty z absolutně datovaných kontextů by potom ovšem bylo třeba jasně označit a analyzovat samostatně, neboť právě především ty by měly být předmětem zpracování. Kapitola tak vlastně připomíná spíše součást expozice tématu a samotná analýza předmětu studia pak ale schází, respektive je rozptýlena v množství nesouvisejících informací. 3) naopak, součástí katalogu (a tedy i analýz?) jsou některé nespécifické artefakty (např. železné kroužky), u nichž je provenience dle mého názoru neurčitelná. Tyto položky, pokud jako importy kolují v literatuře měly/mohly být z analyzovaného souboru vyřazeny na základě kritiky pramenů.

V kapitole Diskuse přistupuje autorka formulaci výsledků. Prvním z nich je potvrzení správnosti dnes běžně užívané absolutní chronologie pozdní doby halštatské a časně laténské. Výsledky analýzy celků s attickou keramikou též ukazují, že k nejintenzivnějším kontaktům patrně docházelo během 1. pol. 5. stol. př. Kr., zatímco v polovině druhé se jejich projevy zdají být méně intenzivní. Autorka též potvrdila některé již dříve prezentované závěry dotýkající se distribučních schémat. Zatímco v severovýchodní Itálii se více projevují vazby na východoalpskou oblast, v severozápadněji situovaných oblastech jsou zřejmé výraznější vazby na západohalštatské prostředí. D. Schmidová též dospěla ke konstatování, že import v Itálii nelze studovat s omezením na střeoevropskou provenienci, ale je jej nutné uchopit v širším kontextu zaalpské Evropy. Celkově autorka transalpský import hodnotí spíše jako projev mobility jednotlivců než jako znak intenzivní směny či rozsáhlejší migrace. S tou je možno počítat až na počátku 4. stol. př. Kr. V souvislosti s naznačeným chronologickým schématem by bylo jistě zajímavé zásadnějším způsobem pracovat také s historickými zprávami, které ovšem pro tuto chvíli autorka ponechala v zásadě bez využití.

Práce je psána čtivým jazykem, bez výraznějších pravopisných chyb. Ojedinele se lze ovšem setkat s terminologickými přehmaty. Např. lokalitu Britzgyberg nelze v českém textu označovat jako oppidum, byť se s takovým označením můžeme setkat v literatuře francouzské. Nejen v české archeologii je takový pojem striktně vyhrazen pro pozdně laténská opevněná centra a nikoli pro centrální lokality halštatské. S meči antropomorfními se setkáváme až v období LT C2–D1, ve starších úsecích se jedná o meče pseudoantropomorfní.

Upozornit je potřeba též na několik formálních pochybení. Předně v několika případech nejsou obrázky provázány s textem (např. obr. 3–9, graf 3). V několika případech došlo k vynechání bibliografických záznamů (např. Schweitzer 1997) či k jejich nesprávnému řazení, které vzniklo patrně použitím automatického nástroje. Některé kapitoly (např. kap. 5.1.1) nejsou uvedeny v obsahu.

Navzdory uvedeným výhradám lze práci hodnotit kladně a doporučit ji k obhajobě. Diplomantka si zvolila velmi náročnou a specifickou problematiku. Vyzdvihnout je jednoznačně třeba zejména její schopnost pracovat se značným množstvím cizojazyčné literatury a porozumět jí, což v dnešní době není standardní. Zvolené téma je na takovou práci navíc v zásadě zcela odkázáno a autorka tak musela obsáhnout zdroje italské, francouzské, anglické i německé. Práce představuje zdařilý přehled studované problematiky, jehož hlavním přínosem je sumarizace pramenů a jejich typologicko-chronologický rozbor.

Hodnocení: C

Datum: 15. 8. 2018

Mgr. Tomáš Mangel, Ph.D.